

Otvorená
Kultúra!

V Bratislave, dňa 26.11.2024

OTVORENÝ LIST ZA ODVOLANIE LUKÁŠA MACHALU Z FUNKCIE GENERÁLNEHO TAJOMNÍKA SLUŽOBNÉHO ÚRADU MINISTERSTVA KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vážený pán prezident Slovenskej republiky,
vážený pán predseda vlády Slovenskej republiky,
vážené členky a členovia vlády Slovenskej republiky,
vážené poslankyne a poslanci Národnej rady Slovenskej republiky.

My, občania a občianky Slovenskej republiky, Vás žiadame o okamžitý zásah na obranu Slovenskej republiky pred šírením extrémizmu, neonacizmu a pred rozdeľovaním spoločnosti.

I.

Generálny tajomník služobného úradu MK SR Lukáš Machala navštívil v sobotu 23. novembra 2024 Daniela Bombica, ktorý je trestne stíhaný pre extrémizmus, nebezpečné prenasledovanie a ohováranie. Sú na neho vydané tri medzinárodné zatykače. Stretnutia sa zúčastnil aj hudobník Oskar Rózsa. Vytvorili si spoločné fotografie a videá.

Daniel Bombic na jednej z nich prstami ukazuje neonacistický znak White Power (Biela sila), ktorý je podobný populárnemu gestu OK (resp. Výborné!), avšak svojím významom je zhodný s tým, akoby dotyční hajlovali alebo by stáli pod hákovým krížom. Bombic na svojich sociálnych sieťach dlhodobo šíri konšpirácie o údajnom pláne na vyhubenie bielej rasy, ktorými súčasní neonacisti a bieli rasisti nadväzujú na myšlienky nadradenosti bielej rasy typické pre nemecký nacizmus v období 2. svetovej vojny.

Lukáš Machala ani po verejnom upozornení na význam uvedeného znaku nevyjadril s Bombicovým gestom nesúhlas, neospravedlnil sa za spoločnú fotografiu s ním, ani Bombica žiadnym spôsobom verejne neodsúdil. Znamená to, že Bombicovo správanie schvaľuje alebo prinajmenšom nevníma ako problémové. Generálny tajomník štátneho úradu tak prispieva k legitimizácii neonacistických, pravicovo-extrémistických a rasistických prejavov a symboliky vo verejnom priestore, ktoré sú v príkrom rozpore s demokratickými hodnotami zakotvenými v Ústave SR.

Schvaľovanie nadradenosti bielej rasy, neonacistických a extrémne pravicových prejavov vysokými štátnymi úradníkmi je neprijateľné a trestné podľa § 140a Trestného zákona. „Trestné činy extrémizmu sú trestný čin založenia, podpory a propagácie hnutia smerujúceho k (...) prejavu sympatie k hnutiu smerujúcemu k potlačeniu základných práv a slobôd podľa [§ 422.](#)”

Lukáš Machala zároveň vo videu relativizuje pojem „extrémizmus“ a tvrdí, že neexistuje jeho definícia. Na webovej stránke Ministerstva vnútra SR je pritom pravicový extrémizmus definovaný exaktne a aktuálny výkon moci Lukáša Machalu a Marty Šimkovičovej v rezorte kultúry jeho definíciu takmer doslova naplňa:

„Pravicový extrémizmus alebo extrémnu pravicu je možné vnímať ako ideológiu založenú na týchto kľúčových zložkách: ultranacionalizmus, xenofóbia, rasizmus, antidemokratické, tzv. antisystémové

postoje spojené s voláním po tzv. ‚silnom štáte‘, ktorý musí nahradit' právny štát. Tieto zložky nemusia byť vždy zastúpené spoločne. Základom pravicového extrémizmu/extrémnej pravice je však zásadná myšlienka nerovnosti medzi ‚nimi‘ (najčastejšie: imigranti, etnické a náboženské menšiny) a ‚nami‘, čiže ľuďmi, ktorých definujú cez ich vlastné subjektívne a vykonštruované etnické, rasové, národné, kultúrne alebo náboženské kritériá, čím odmietajú princípy rovnosti vychádzajúce zo základov demokratického právneho štátu. Pravicový extrémizmus alebo extrémna pravica sa taktiež prezentuje snahou o budovanie kultúrnej jednoty národa a odmietaním politickej plurality, ktorú sa jej prívrženci môžu snažiť dosiahnuť aj prostredníctvom odopierania univerzálnych práv a slobôd ostatným obyvateľom, ich diskriminovaním či degradovaním, a to aj pomocou verbálneho alebo fyzického násillia." (zdroj: *Koncepcia boja proti radikalizácii a extrémizmu do roku 2024*, s. 10-11, www.minv.sk)

Žiadame o okamžité odvolanie Lukáša Machalu z funkcie generálneho tajomníka služobného úradu Ministerstva kultúry SR. Zároveň žiadame Ministerstvo kultúry SR, aby verejne odsúdilo správanie Lukáša Machalu a dištancovalo sa od neho.

II.

Za neakceptovateľnú tiež považujeme komunikáciu Oskara Rózsu, hudobníka, u ktorého si MK SR objednalo novú úpravu štátnej hymny Slovenskej republiky. Rózsa zverejnil na sociálnych sieťach video, v ktorom atakuje princípy rovnosti a slobody zakotvené v čl. 12 ods. 1 Ústavy SR, podľa ktorého sú ľudia slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach, keď

- tvrdí, že jeho úprava hymny je určená len tej časti obyvateľstva, ktorá s ním ideologicky súhlasí, a nie je určená tej z iného názorového spektra
- a vyhráza sa svojim kritikom okrem iného slovami „Váš čas sa radikálne kráti,“ alebo „Zalezte do svojich dier.“

Oskar Rózsa šíri svojím prejavom nenávisť voči časti obyvateľstva. Hovorí o delení ľudí do kategórií a predznačuje elimináciu jednej časti názorového spektra z verejného života. Zneužíva hymnu na rozdeľovanie spoločnosti, čo je v ostrom protiklade k jej skutočnej funkcii, teda spájaniu obyvateľov Slovenska.

Verejne šírené nenávisťné prejavy Oskara Rózsu, prijímateľa štátnej zákazky na tvorbu novej úpravy štátnej hymny SR, sú neprijateľné. Slovensko nemôže používať hymnu, jeden zo štátnych symbolov, od šíriteľa nenávisťných a extrémistických názorov. Štátna hymna Slovenskej republiky musí patriť všetkým občanom a občiankam, nielen tým, ktorých si vybral Oskar Rózsa ako svoju cieľovú skupinu.

My, občania a občianky Slovenskej republiky, žiadame Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky o zrušenie zákazky na nový aranžmán štátnej hymny Slovenskej republiky, ktorú zadalo Oskarovi Rózsovi. V prípade, že vedenie ministerstva kultúry SR zákazku odmietne zrušiť, vyzývame všetkých politických predstaviteľov a predstaviteľky, ako aj všetky dotknuté orgány a organizácie, aby Rózsovu úpravu štátnej hymny SR nelegitimizovali a nešírili.

Taktiež žiadame politickú reprezentáciu naprieč celým stranickým spektrom, aby svojimi slovami a činmi nelegitimizovala osobu Daniela Bombica a nepomáhala šíriť jeho myšlienky. Daniel Bombic je nositeľom nebezpečných rasistických naratívov, obviňuje „sionistické kruhy“ zo sprisahania voči bielej rase a z plánov na jej vyhladenie. Je neprijateľné, aby ktorýkoľvek reprezentant alebo reprezentantka štátu spolupracoval alebo sa v priateľskom duchu kontaktoval s človekom, ktorý neskrýva svoj obdiv k neonacizmu a denne pracuje na šírení jeho myšlienok. Jeho slová môžu nielen polarizovať spoločnosť, ale aj aktívne podnecovať k násilným skutkom a fyzickej agresii.

V mestách po celom Slovensku, 26. novembra 2024

Kontaktné osoby – koordinátorky výboru Kultúrneho štrajku

Ivana Laučíková, ivana.laucikova@gmail.com, 0905 745 667

Veronika Němcová, veronanemcova@gmail.com, 0908 729 459

Signatárske organizácie

Otvorená Kultúra!

Výbor Kultúrneho štrajku

Platforma pre demokraciu

Mier Ukrajine o.z.

Mestá za demokraciu

Anténa – sieť pre nezávislú kultúru

PLAST - Platforma pre súčasný tanec

Donio Slovensko

Slovak Game Developers Association

Slovenská filmová a televízna akadémia

Asociácia producentov animovaného filmu

Asociácia slovenského dokumentárneho filmu

Asociácia nezávislých producentov

Asociácia scenáristov v slovenskej audiovizii

Asociácia slovenských filmových strihačov

Kultúrne odbory

Nie v našom meste, Banská Bystrica

Banská Štiavnica nebude ticho

Občianski aktivisti Bardejov

Neformálne združenie humenských občanov Príd' a Poznaj, Humenné

Kremnica nie je ticho

Občianska iniciatíva Krupina a okolie

Občianski aktivisti Liptovský Mikuláš

Občianska iniciatíva Lučenec

Občianski aktivisti Nové Zámky

Orava za slušné Slovensko

Verejnoscť za ochranu demokracie, Pezinok

Občianski aktivisti Piešťany

Poprad za Demokraciu

Občianski aktivisti Prievidza

Občianska iniciatíva Rimavská kaviareň, Rimavská Sobota

Občianski aktivisti Ružomberok

Občianski aktivisti Trnava

Občiansky aktivizmus Veľký Krtíš

Centrum nezávislej kultúry CITADELA

Kultur_A, o.z.

Nové divadlo s.r.o.

Mestské divadlo Trenčín, o.z.

Innenhof, o.z.

Divadlo Yarmat, o.z.

Pražská kaviareň z.s.

Parížská kaviareň

Túlavé divadlo o.z.

Divadlo Uhol_92

Divadlo Š.E.M.

Odivo, o.z.

Literárne rezidencie Košice